

KAKO SO V MLINŠČICI PRALE NAŠE BABICE?

Raziskovalna naloga s področja etnologije

Avtorici: **Maja Grujič in Andreja Jeretina**, 8. razred devetletke
Mentorica: **Vilma Vrtačnik Merčun**, prof. geogr. in soc.

Avtorici sta na državnem srečanju mladih raziskovalcev Slovenije, ki je bilo 3. junija 2005 v Murski Soboti, za raziskovalno nalogo prejeli zlato priznanje.

Perice ob Homški Mlinščici v Domžalah iz začetka 20. stoletja
(fotoarhiv Majhenič)

POVZETEK

Cilj raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kje so bila perišča ob Mlinščici v Jaršah in na Rodici ter osvetliti način pranja perila pred uvedbo pralnih strojev v 60-ih letih 20. stoletja. Ugotovili sva, da so gospodinje pred tem prale perilo po dolgotrajnem in napornem postopku. Vse perilo (belo in barvasto) so najprej nekaj časa (običajno čez noč) namakale v lugu, nato so belo perilo kuhale ali žehtale v žehtnem kotlu. Lug so sprva delale iz bukovega pepela, kasneje pa so kuhale milo iz loja in lužnega kamna. Sledilo je »mencanje« perila na rebrastem perivniku, ki so mu rekli ribežen ali rifla. Potem so perilo v škafu (ali s cizo) znosile na obrežje Mlinščice, kjer so ga v tekoči vodi spirale. Vaška perišča so bila ob Mlinščici na približno 200 metrov razdalje drug od drugega, večinoma v bližini nekdanjih mlinov ali žag. Na obrežju sta bili dve stopnici, dolgi 1,5 do 2 metra, na največjem Majdičevem perišču v Zgornjih Jaršah pa 3 do 4 metre. Perice ob večjih cerkvenih praznikih niso prale. Težko in naporno delo,

še posebno mencanje in splakovanje in ovijanje velikih kosov perila v mrzli Mlinščici, je marsikateri perici zapustilo v rokah sklepno revmo. Pranje perila je bil deloma tudi družaben dogodek, saj so se perice tam srečevale in pogovarjale o vaških novicah. Na večini perišč sta lahko istočasno prali le dve perici (razen na Majdičevem perišču). Včasih so perice tudi kaj zapele, mladim dekletom pa so pri pranju radi nagajali fantje z nasprotni strani obrežja Mlinščice. Pericam so ostali v spominu tudi tragični dogodki, saj je kar nekaj otrok v Mlinščici utonilo. Da je perilo včasih odplavalo po vodi, pa ni bilo tako hudo.

ABSTRACT

The object of our research was to find the whereabouts of the laundry places at the river Mlinščica in Jarše and Rodica. The second goal was to present the manner of laundry washing before the introduction of washing machines in the 1960s. We have found out that washing laundry used to be a long and tiring process, done by housewives. All laundry (white and coloured) was first soaked in lye for some time (at night), then white laundry was cooked and hand washed in buckets. At first, lye was made from beech ashes, while later on soap was cooked from suet and lye stone. This was followed by rubbing the laundry on the so-called »ribežen« or »rifla« - a kind of a grater. Then laundry was carried in wooden pails to the river Mlinščica, where they washed it. Village laundry places were on about every 200metres, usually near the old mills and sawmills. On the banks there were two steps, 1.5 – 2metres long, while at the biggest, Majdič's, laundry place in Zgornje Jarše, they were 3 – 4metres long. Laundresses did not wash the laundry on church holidays. Tiring and exhausting work, especially rubbing, washing out and winding many pieces of laundry in cold Mlinščica caused joints rheumatism. Laundry washing was also a social event because laundresses talked about village gossips. In the majority of laundry places there only two laundresses (except for the Majdič's laundry place). Sometimes laundresses were also singing songs, and the boys were teasing the young girls who were washing the laundry. Laundresses had also tragic memories of drowning of some children in Mlinščica. Sometimes laundry floated away, but that was not so awful.

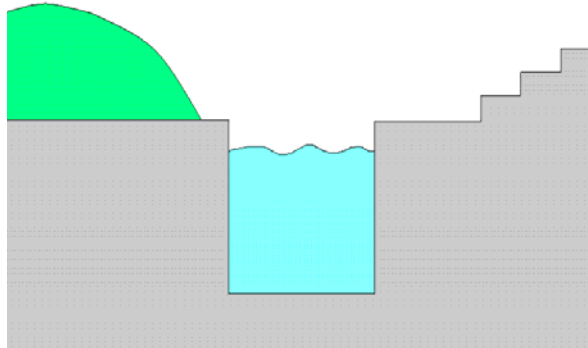
NEKDANJA PERIŠČA OB MLINŠČICI V JARŠAH IN NA RODICI

Perišča	DOLŽINA	ŠIRINA	POBOČJE
Majdičevo - dvojno	3 m (v treh nivojih)	0,5 m	3 – 4 stopnice
Osolinovo	1,5 m	0,5 m	3 stopnice
Kraljevo	1,5 m	0,5 m	2 stopnici
Bedenikovo	1,5 m	$\frac{3}{4}$	zelenica
Bekmestrovno	3 m	2 m	zelenica
Hojakovo	1 m	1 m	1 stopnica navzdol
Zalarjevo	1,5 m	0,7 m	2 stopnici

1 Majdičevo perišče v Zgornjih Jaršah

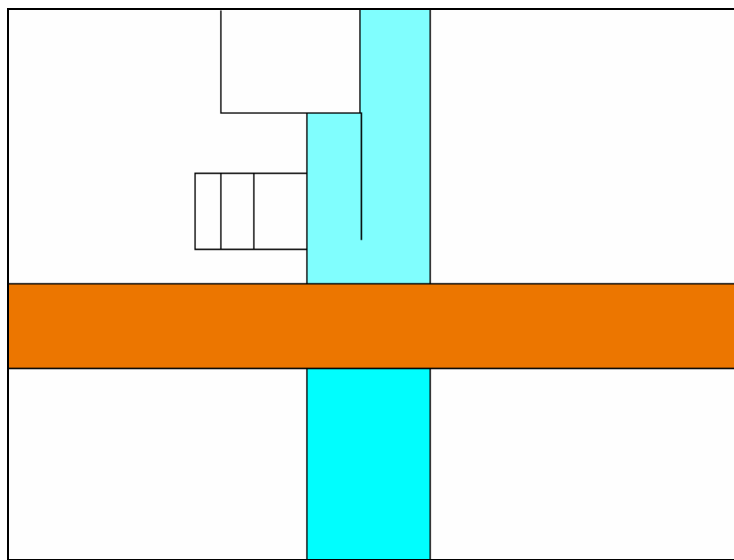

Majdičevo perišče je bilo na desnem bregu Mlinščice (na sliki levo spredaj).

Prerez struge Mlinščice s periščem

2 Perišče pri Osolinovem mlinu v Srednjih Jaršah

Vaško perišče pri Osolinovemu mlinu

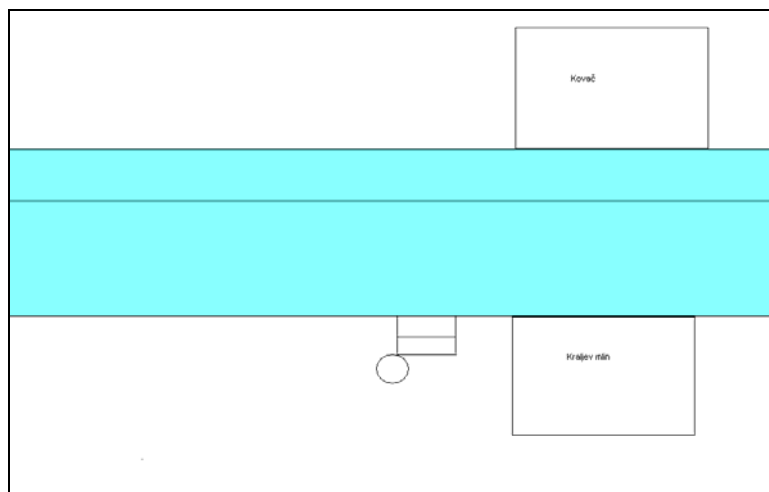

Vaško perišče pri Osolinovemu mlinu je bilo tik ob mostu čez Mlinščico.

Še danes so vidni ostanki nekdanjih stopnic, ki so jih kasneje zasuli.

3 Vaško perišče pri Kraljevem mlinu v Srednjih Jaršah

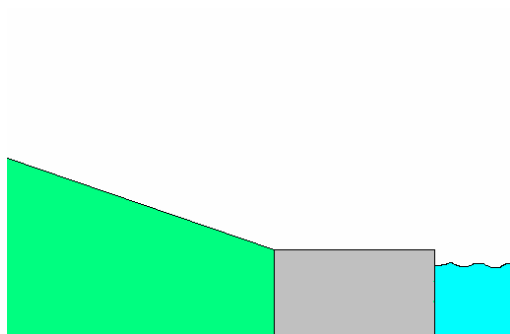

Vaško perišče pri Kraljevem mlinu

O nekdanjem vaškem perišču pri Kraljevem mlinu danes ni več sledov.

4 Vaško perišče pri Slabičevemu mlinu v Spodnjih Jaršah

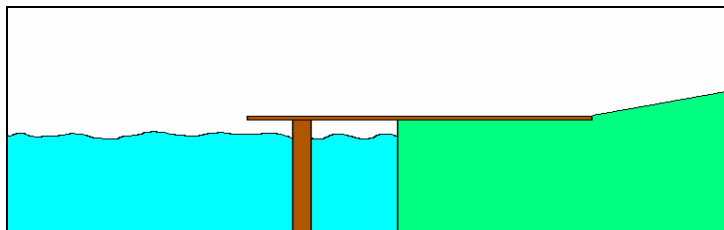

Pogled na perišče od strani. Brežina je bila porasla s travo, ob vodi pa je bila pol metra široka betonska stopnica, na kateri so perice stale.

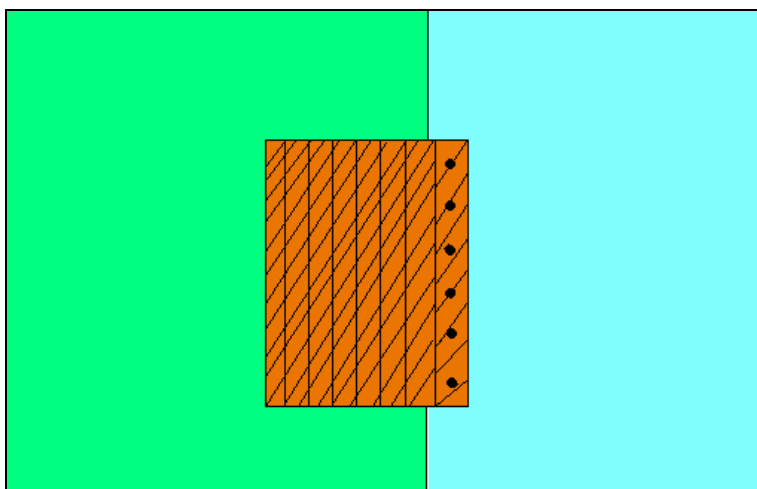

Vaško perišče pri Slabičevemu mlinu se je nahajalo tik ob mostu čez Mlinščico.

5 Bekmestrovo perišče nad nekdanjim Trnavčevim mlinom na Rodici

Bekmestrovo perišče, pogled od strani

Bekmestrovo perišče je bilo v celoti leseno.

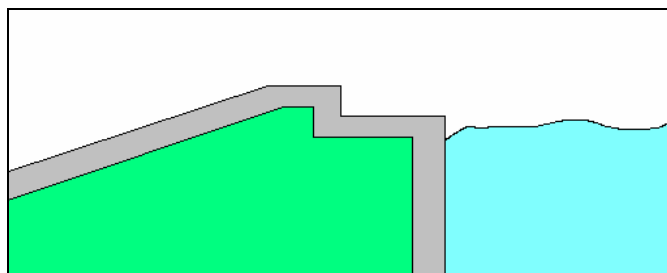
Perišče je bilo na desnem bregu Mlinščice, približno 200 metrov nad Trnavčevim mlinom na Rodici.

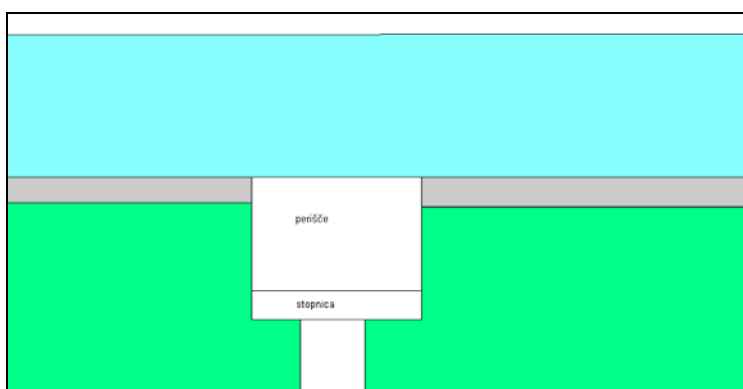
Pogled proti toku Mlinščice pri nekdanjem Trnavčevem mlinu. O perišču ni več sledov.

6 Perišče pri nekdanji Hojakovi žagi na Rodici

Hojakovo perišče, pogled od strani

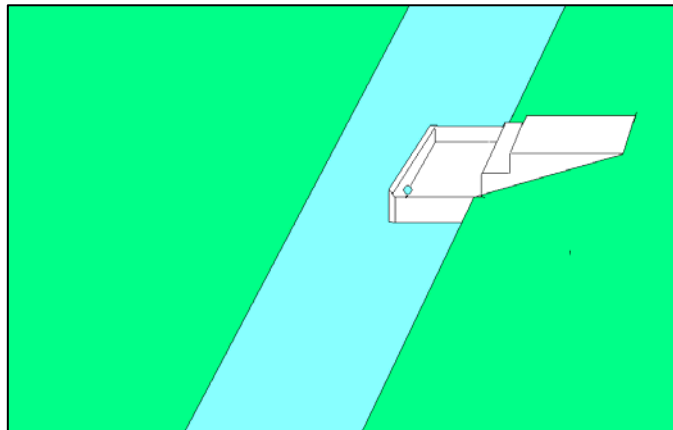

Hojakovo perišče je bilo manjše zasebno perišče.

Hojakovo perišče je dobro ohranjeno in še danes lepo vidno. Dogradili so le oporni zid za jez, ki služi današnji Dolganovi elektrarni; ta stoji na temeljih nekdanje Hojakove žage.

7 Vaško perišče pri Zalarjevemu kozolcu na Rodici

Na spodnji stopnici je imelo ograjico z odprtino za odtekanje vode.

To vaško perišče danes ni več vidno. Drevo ob perišču pa še raste.